

HRVATSKI POŠTANSKO-TELEKOMUNIKACIJSKI MUZEJ (HPT muzej)

Jurišićeva 13, 10000 Zagreb, tel. 274-811, 273-388, faks 420-616

1. SKUPljanJE GRAĐE

Zbirke HPT muzeja popunjavaju se:

- otpisom predmeta unutar poduzeća Hrvatska pošta i telekomunikacije
- razmjenom između zemalja članica Svjetskog poštanskog saveza (oko 230 zemalja)
- otkupom
- darivanjem.

1.1. Skupljanje građe otpisom

Tijekom 1997. god. HPT muzej obaviješten je da se otpisuje telekomunikacijska oprema koja je zastarjela. Stručni suradnik, djelatnik HPT-a, pregledao je predmete, napravio izbor i privremeno ih deponirao, dok ih stručnjaci iz tehničkog područja ne opišu.

1.2. Otkup i razmjena

1.2.1. Poštanska zbirka

U Poštansku zbirku otkupom su prispjele 524 tiskanice (otpremni listovi koji su se koristili do 1918. god. te 6 brzojavki iz 19. st.)

1.2.2. Filatelistička zbirka

U Filatelističku zbirku prispjelo je putem razmjene 3 219 serija poštanskih maraka koje sadrže 6 337 marke, 645 blokova i 73 karneta. Prispjelo je 36 izdanja poštanskih maraka RH, sav tipografski materijal dotičnih izdanja, originalni crteži poštanskih maraka, 35 fascikla s dokumentacijom maraka koje su povučene iz prometa. Za tu zbirku otkupljeno je 26 predfilatelističkih pisama. Prispjele su 34 telefonske kartice.

1.2.3. Fototeka

Za fototeku je otkupljeno 36 fotografija iz 1943. s temom polaganja međunarodnog tt kabela Njemačka-Zagreb, 6 fotografija sa zasjedanja Poštanskog kongresa u Beču 1942. Za arhivsku građu otkupljeno je pismo zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Štepinca upućeno PBB-u u Zagrebu.

1.3. Dar

U povodu otvorenja za javnost je Muzeju, darovano 15 araka pretiskanih maraka SHS Hrvatska iz 1918. god. Darovatelj je ugledni filatelist iz Zagreba gosp. Zvonimir Krelius.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

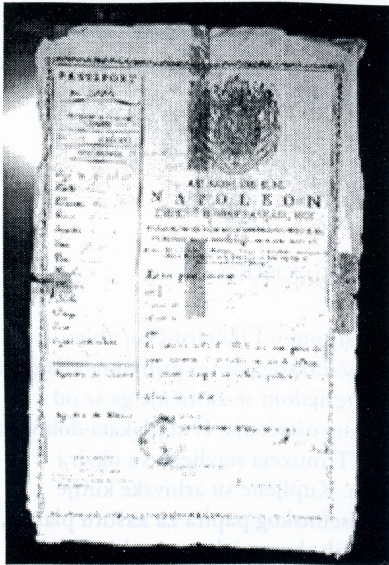
Preventivnom zaštitom u Filatelističkoj zbirci upotrebom beskiselinskog papira prilikom odlaganja filatelističkog materijalom se zaštićuje ga se od mogućeg kemijskog oštećenja. Dva plakata dobivena iz inozemnih PTT muzeja stavljena su okvir i zaštićena staklom. Kupljene su arhivske kutije izrađene od beskiselinskog papira za zaštitu plalata, telekomunikacijskih shema i drugog arhivskog materijala.

2.2. Konzervacija

Čišćenjem i konzerviranjem u Muzeju je obuhvaćena Telekomunikacijska zbirka. Očišćeno je i konzervirano 29 telefonskih induktorskih telefona, 21 telefonska centrala i 7 telefonskih slušalica. Metalni su dijelovi očišćeni namakanjem u deoksidansu, isprani i neutralizirani lužnatom otopinom, odmašćeni acetonom i zaštićeni paraloidnom smolom. Drveni su predmeti očišćeni i polirani šelakom. Predmeti su očišćeni i konzervirani u radionicama HPT-a, Odjelu izgradnje, pod stručnim nadzorom prof. Janka Jelčića. Restaurirano je 7 predmeta iz Poštanske zbirke. To su:

- paradna poštanska sablja, 2 kom.: čišćenje metalnih dijelova, ispiranje i neutralizacija lužnatom otopinom, odmašćivanje acetonom i zaštita paraloidnom smolom, ravnanje deformiranog rukobrana, namještanja dijela oštećene kože na koricama, čišćenje ostataka laka na koži korica te ponovno lakiranje lakom za kožu
- pištolj na kapislu, 1 kom.: očišćen i zaštićen kao i prethodni predmeti, izrađen i montiran obarač koji je nedostajao te cjevčice od željeza.
- poštanski rog izrađen od volovskog roga: okovan mesinganim limom očišćen i zaštićen, izrađen mesingani prsten na užem dijelu roga, pozlaćeni drveni dijelovi kićanki
- poštanski rog izrađen od mesinganog lima: očišćen i zaštićen
- poštanska truba izrađena od mesinganog lima, 2 kom.: ravnanje uleknuća, čišćenje i zaštita postupkom primijenjenim za prethodne predmete.

2.3. Restauracija

Od arhivske građe restaurirani su ovi dokumenti:

- brzojavna karta iz 1894.
- originalni dokument iz 1850. god. o imenovanju direktora pošte u Zagrebu Josipa Klempaja
- Statuten Franz Joseph orden, 16. prosinca 1850.
- nacrt javne telefonske mreže u Zagrebu, 1888.
- Aviso d'una corriera, putovnica na ime Antonio Mussich
- Passeport Napoleon. 9. listopada 1811.
- putovnica na hrvatskom i njemačkom jeziku, 18. rujna 1872.
- putovnica na njemačkom i talijanskom jeziku, 31. ožujka 1863.
- putovnica na njemačkom jeziku, 12. ožujka 1863.
- putovnica Ferdinando, na talijanskom jeziku, 15. srpnja 1838.
- varaždinska putovnica Magistratus liberae, 23. rujna 1839.
- Reise Pas sedme brodske regimente na ime Mihaila Suknarića, svibanj 1824.
- oglas, (dokument o uvođenju brzojava u Hrvatsku), 12. rujna 1850.
- Navedenim putovnicama putovalo se poštanskim kočijama po Hrvatskoj.
- Od knjižne građe restaurirane su tri teže oštećene knjige s područja povijesti telekomunikacija:
- *Naputak glede izgradnje i uzdržavanja brzojavnih i telefonskih uređaja*, Osijek, 1896.
- *Der Druck-Telegraph Hughes*, Wien, 1884.
- *Der Hughes Apparat*, Wien, 1885.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventiranje

Inventirano je 3 219 inozemnih maraka, 102 prigodna žiga, 14 telekomunikacijskih predmeta.

3.2. Fototeka

Za fototeku je izrađeno više od 500 negativa i pozitivna koji su tematski razvrstani.

3.3. Dijateka

Dijateka je obogaćena sa 70 dijapozitiva predmeta Telekomunikacijske zbirke.

3.4. Videoteka

Videoteka je popunjena s 5 videozapisa.

3.5. Hemeroteka

Hemerotečna građa razvrstana je u 5 kutija.

3.6. Stručni arhiv

Arhivska je građa bogatija za dokumentaciju koja se odnosi na izdavanje poštanskih maraka RH.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

Za knjižnicu je kupljen 51 naslov, a putem razmjene primljeni su stručni časopisi: *Archiv fur Deutsche Postgeschichte* 1990-1997. god., *Alcatel telecommunication review*, *Revija - Ericsson Nikola Tesla*, *Telekomunikacije Ericsson Nikola Tesla*, *Muzeologija*, *Informatica Muzeologica*, *Vijesti muzealaca i konzervatora*, *Kontura*, *Hrvatsko slovo*, te stručna literatura s područja filatelije: *Hrvatski filatelistički glasnik*, *Bilten Hrvatskog filatelističkog saveza*, *Vjesnik Hrvatskog filatelističkog društva*, *HPT list*.

4.2. Stručna obrada knjižničkog fonda

Stručno je obrađen - inventiran i katalogiziran 51 naslov. Pregledana je i popisana literatura - knjige i časopisi na temu filatelije, te napravljen mjesni i tematski katalog.

4.3. Zaštita knjižnične građe

Restaurirane su 3 raritetne knjige s područja telekomunikacija.

5. STALNI POSTAV

HPT muzej je 19. prosinca 1997. god. otvoren za javnost, te za posjetitelje radi ponedjeljak - petak od 10 do 14 sati. Stalni postav Muzeja obuhvaća povijest pošte na tlu Hrvatske od doba Rimskog Carstva do prve nacionalne poštanske uprave iz 1848. god. kada je ban J. Jelačić uspostavio Vrhovno hrvatsko - slavonsko upraviteljstvo pošta, predfilatelističko i filatelističko razdoblje i povijest telekomunikacija na tlu Hrvatske do 1928. god.

Autorica stalnog postava povijesti pošte i povijesti telekomunikacija jest Kata Šutalo.

Autorica predfilatelističkog i filatelističkog razdoblja je Dunja Radošević.

6. STRUČNI RAD

Stručni rad bio je vezan za obradu muzejskih zbirki i njihovo sređivanje.

6.1. Ekspertize

Ekspertize su obavljane najčešće na upit poštanskih ureda, a odnosile su se na povijest pojedinih poštanskih ureda, prvih poštara, upotrebe poštanskih žigova, te telefonskih aparata.

6.2. Posudbe

Muzej svoju građu najčešće posuđuje za prigodne izložbe u organizaciji poštanskih ureda, Sektoru marketinga i prodaje za prigodne publikacije koju taj sektor priređuje. Muzej je posudio dio građe Tehničkom muzeju za potrebe izložbe *Ruđer Bošković*, Pravnom fakultetu u Zagrebu za monografiju o Blažu Lorkoviću, kazalištu Komediji građu o poštanskoj uniformi 30-ih godina.

6.2.1. Korištenje građe

Kustosi Muzeja upućuju korisnike muzejske građe (arhivske i bibliotečne) na dodatnu literaturu, a srednjoškolicima i studentima Fakulteta prometnih znanosti pomažu pri odabiru seminarskih radnji i literature za njih.

6.3. Sudjelovanje na kongresima, seminarima

Kustosi prisustvuju stručnim seminarima, prezentacijama kataloga, te posjećuju izložbe muzeja grada Zagreba, filatelističke izložbe što ih priređuju filatelistička društva izvan Zagreba, filatelističke susrete.

6.4. Publistička djelatnost

U HPT listu, mjesečniku Hrvatske pošte i telekomunikacija, kustosi objavljuju svoja istraživanja iz povijesti pošte i telekomunikacija.

7. ZNANSTVENI RAD

7.1. Nazivi tema i nositelja projekta

Na proučavanju i prikupljanju građe o otvaranju poštanskih ureda u Hrvatskoj, o pojavi prvih brzozava i telefonskih veza, sustavno se radi od 1996. Nositelj tog projekta je Nedjeljko Nižić.

7.2. Publicirani radovi

Radovi iz povijesti PTT-a objavljeni su u HPT listu (Dunja Radošević: *Gutenberg-tiskarstvo - filatelija*, HPT list, 7/97.;

Kata Šutalo: *110 godina prve javne telefonske mreže u Hrvatskoj*, HPT list, 10, 11, 12/97.).

8. IZLOŽBENA DJELATNOST

8.1. Studijska izložbena djelatnost

Izložbe koje priređuje HPT muzej održane su u prostorima Muzeja, te u poštanskim dvoranama koje su po odredbama o organiziranju izložbi dio izložbenog prostora HPT muzeja.

- *Državotvorni motivi na poštanskim markama* - autor: Nedjeljko Nižić, suautorica: Dunja Radošević, izložba je popraćena katalogom
- *100 godina hrvatske gimnazije u Zadru*, filatelistička izložba održana u Gimnaziji "Vladimir Nazor", Zadar - autorica: Dunja Radošević
- *Fauna hrvatskog područja*, u suradnji s Hrvatskim prirodoslovnim muzejom - autorica: Silvana Tripović; izložba je popraćena katalogom
- *Božić na poštanskim markama* - autorica: Silvana Tripović

- *110 godina prve telefonske mreže u Hrvatskoj* - autorica: Kata Šutalo; izložba je popraćena katalogom

8.2. Međunarodna izložbena djelatnost

Za Međunarodni poštanski muzej u Parizu koji čuva poštanske uniforme iz sto zemalja, HPT muzej je priredio muške i ženske poštanske uniforme, poštanski sandučić, poštansku vreću, nekoliko fotografija iz povijesti pošte i telekomunikacija, te poslao predmete za stalni postav koji će predstavljati Hrvatsku poštu i telekomunikacije.

Za izložbu Mail-Art Project, što ga je priredio Berlinski muzej Museum fur Post und Kommunikation, HPT je muzej poslao jedan poštanski sandučić kao svoj prilog stalnom postavu.

U Trstu je osnovan Srednjoeuropski muzej pošte i telegrafa u kojem je i HPT muzej svojim stalnim postavom predstavio povijest pošte i telekomunikacija na tlu Hrvatske. Autorice postava su Kata Šutalo i Dunja Radošević. Muzej je svečano otvoren 29. studenog 1997. Osim Hrvatske, stalni su postav priredile Slovenija, Mađarska, Austrija, Švicarska i matična zemlja. Otvorenju Muzeja prisustvovala je Dunja Radošević.

9. IZDAVAČKA DJELATNOST

9.1. Katalogi izložbi

- *Državotvorni motivi na poštanskim markama RH*
- *Fauna hrvatskog područja*
- *Manualne telefonske centrale i telefonske centrale iz zbrčke HPT muzeja*

9.2. Ostale publikacije

Publicirane su 2 serije razglednica iz poštanskog prometa

Prva serija sadrži 8 razglednica s motivima poštanskih kočija na tlu Hrvatske, a druga 8 razglednica s motivima poštanskih automobila.

S motivom telefonskih aparata i centrala (induktorskih) izdano je 9 razglednica.

Autorica izbora motiva i teksta: Kata Šutalo.

10. EDUKATIVNA DJELATNOST I ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

10.1. Edukativna djelatnost

U projektu *Cvijet* od 15. travnja do 15. svibnja HPT muzej je sudjelovao s edukativnom izložbom *Cvijet na poštanskim markama RH*. Tom prigodom Muzej su posjetila 424 učenika koji su imali mogućnost

dobiti pouku o poštanskoj marki, njenim motivima, izradi itd. Projekt je vodio kustos pedagog Nedjeljko Nižić.

10.1.1. Specijalna vodstva

Muzej organizira predavanje iz povijesti pošte i telekomunikacija za učenike srednje PTT škole i za studente Fakulteta prometnih znanosti u Zagrebu - smjer Telekomunikacije i poštanskipromet.

Predavanje je povezano s planom i programom navedenih obrazovnih ustanova.

Organizator je kustos pedagog Nedjeljko Nižić.

10.2. Odnosi s javnošću (PR)

10.2.1. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

Muzej je pripremio građu i predmete za TV emisiju *Mali veliki svijet*. Emisija je bila posvećena telekomunikacijama, tj. induktorskoj telefoniji: demonstrirana je i uspostava telefonske veze putem prvih telefona i centrala, kada je u uspostavi telefonske veze posredovala telefonistica. Za *Vjesnik*, *Radio Sljeme*, *Radio Zagreb II*, *Govorne automate HPT-a* priređen je razgovor o HPT muzeju i njegovu stalnom postavu.

11. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Budući da je Muzej priređivao svoje izložbe izvan prostora HPT muzeja (u poštanskim dvoranama), te su izložbe bile vrlo posjećene.

U prostorima Muzeja 424 učenika posjetila su projekt *Cvijet*, 92 učenika Poštansko-telekomunikacijskog centra iz Zagreba, 3 učenika iz škole za slijepe "Vinko Bek" i 64 studenta koristilo se knjižnicom Muzeja, 13 je posudilo knjige izvan Muzeja. Ukupno je HPT muzej u njegovu prostoru posjetilo 596 posjetitelja.

12. OSTALE AKCIJE

12.1. Investicijska ulaganja vezana za poboljšanje muzejske djelatnosti

HPT muzej je u 1997.god. nabavio nova računala i program PROMUS za inventarizaciju muzejskih zbirki. U 1997. god. računalno je obrađeno:

- Poštanska zbirka: 203 predmeta
- Filatelistička zbirka-inozemne marke: 6 542, marke RH, 2 izdanja.

Preuređene su dvije prostorije za radni prostor i time povećana radna površina Muzeja za 25 m².